

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01124 Vilnius, tel. (8 5) 219 1225/219 1152, el. p. smmin@smm.lt, <http://www.smm.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministerijai
Kopija:
Lietuvos Respublikos
Vyriausybės kanceliarijai
Lietuvos Respublikos finansų
ministerijai

2021-10-   Nr.

DĖL SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS PLĖTROS PROGRAMŲ

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija dėkoja už bendradarbiavimą ir bendrų siekių derinimą. Tikimės, kad mūsų bendri darbai prisidės prie opių problemų sprendimų ir mūsų sričių tobulėjimo. To siekdami teikiame pastabų Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SADM) plėtros programoms (toliau – PP) ir jų pagrindimams. Atkreipiame dėmesį, kad galutiniai PP variantai su TAIS nr. nebuvo pateikti ŠMSM derinti.

Psl. Nr.	Pajamų nelygybės mažinimo PP ir pagrindimas (citas)	ŠMSM pastabos
1	NPP 2.1 uždavinys „Mažinti pajamų nelygybę“.	Atkreipiame dėmesį, kad pagal patvirtintą 2021–2030 m. Nacionalinį pažangos planą nei ŠMSM, nei Nacionalinė švietimo agentūra (toliau – NŠA) nėra dalyvaujančios strateginio valdymo dalyvės. Siūlome išbraukti.
4	1.1.1. Darbo jėgos kvalifikacija neatitinka darbdavių poreikių – yra vidutinės bei žemos kvalifikacijos arba ribotos galimybės dirbantiems tobulinti kvalifikaciją.	Siūlome dažniau vartoti terminus žmonės, asmenys, darbuotojai, o ne darbo jėga – taip būtų korektiškiau. Atkreipiame dėmesį, kad lyginant su kitomis EBPO šalimis, Lietuvoje asmenys su aukštuoju išsilavinimu įsidarbina beveik geriausiai (nuoroda į „Education at a Glance“ 2021 duomenis: https://stat.link/38w0y6). Galima daryti išvadą, kad šių problemų gilesnė priežastis viešo ir privataus sektorių investicijos į švietimą, kurios, palyginti su kitomis EBPO šalimis, yra pačios mažiausios. Remiantis EBPO tyrimais, ku daugiau investuojama į švietimą, tuo didesnė grąža atsispindi darbo rinkoje (nuoroda į „Education at a Glance“ 2021 duomenis, 107 p.: Diagram A5.1. Financial returns on investment in education over a

		<p>lifetime for a representative individual, b35a14e5-en.pdf (oecd-ilibrary.org))</p> <p>Dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas labiau pačių įmonių ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijos kompetencijos sritis. Siūlome tikslinti.</p>
6	<p>3.1. Socialinė atskirtis dėl diskriminacijos (lyties, socialinės padėties, amžiaus, negalios, kalbos, kilmės, rasės, tautybės, pilietybės, etninės priklausomybės, įsitikinimų ar pažiūrų, tikėjimo, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, sveikatos būklės ir kitu pagrindu).</p> <p>3.2. Faktinė profesinė vyrų ir moterų segregacija švietimo sistemoje ir darbo rinkoje (<i>priežasties šalinimas – iš dalies ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – ŠMSM) kompetencija</i>).</p> <p>3.3. Švietimo sistemos rezultatų netolygumai (<i>priežasties šalinimas – ŠMSM kompetencija</i>).</p>	<p>Siūlome išbraukti „švietimo sistemoje“, nes pagal UNESCO DVR lygybės indeksų rodiklius Lietuvos rezultatai neparodo segregacijos tarp moterų ir vyrų švietimo sistemoje, nuoroda į duomenis: https://osp.stat.gov.lt/nacionaliniai-darnaus-vystymosi-rodikliai 4 tikslas, rodikliai: 4.5.1a., 4.5.1b., 4.5.1c., 4.5.1d., 4.5.1e.</p> <p>Neaišku, kurios priemonės prisidės prie priežasčių sprendimo, nes teikiamuose dokumentuose nenurodyti priemonių kodai ir pavadinimai.</p> <p>Pritariame, kad problemą gilina skirtumai tarp vyrų ir moterų darbo užmokesčių (EIM kompetencija) (nuoroda į duomenis Eurostat: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do)</p> <p>Kategoriškai nesutinkame, kai jaunimo pasirinkimą vadina segregacija. Atvirkščiai, jei dirbtinai nustatytume, kad privalomai turi mokytis į STEM, o kiti į A (Art) ar profesinėse, tai tikrai būtų segregacija. Bet tokių dirbtinų nuostatų teisės aktuose ir ŠMSM veiklose nėra. Yra skatinimo, informavimo apie skirtingas galimybes, bet renkasi jaunimas, vaikinai ir merginos. Ir skatinimas yra priešinga kryptimi, susivokimo, supratimo ir kryptingo pasirinkimo, bet ne prievartinės segregacijos. Terminologija turėtų būti korektiškesnė.</p> <p>Nesutinkame su SADM pozicija, kad Problemos priežasties „3.3. Švietimo sistemos rezultatų netolygumai“ šalinimas priklauso ŠMSM kompetencijai ir priežastis šalinama per Švietimo PP 3.3 uždavinio priežastis. Švietimo PP 3.3. uždavinys „Pritaikyti švietimo sistemą sklandžiai reemigravusių Lietuvos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir atvykusių užsieniečių integracijai bei gerinti sąlygas besimokančiųjų judumui“ nėra skirtas švietime dirbančiųjų asmenų socialinėms problemoms spręsti, tai ne ŠMSM kompetencijos klausimas (ŠMSM nesukurs socialinio draudimo sistemos ir nemokės pensijų). Lituanistinės mokyklos užsienyje prašo išspręsti socialinio draudimo klausimą pedagogams, dirbantiems lietuviškose mokyklose užsienyje, t. y., kad laikotarpis, kurio metu mokytojas dirbo lietuviškoje mokykloje užsienyje, būtų įskaitomas į socialinio draudimo stažą skaičiuojant pensiją Lietuvoje;</p> <p>Pagal darbo pobūdį ir (ar) esamus tarptautinius susitarimus išskirtume tris skirtingas lituanistinių mokyklų mokytojų tikslines grupes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lietuviškų mokyklų mokytojai, kurie pagal asmenų,

		<p>vykdančių ar vykstančių vykdyti lituanistinį švietimą užsienyje, rėmimo sutartis, dirba ne ES šalyse (Baltarusija, Rusija, Kaliningrado sritis);</p> <ul style="list-style-type: none"> formaliojo švietimo mokyklose Baltarusijoje dirbantys mokytojai: 1999 m. vasario 4 d. Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos sutartyje dėl socialinės apsaugos 9 straipsnyje numatyta išimtis, pagal kurią Lietuvos Respublikos piliečiai, dirbantys Baltarusijoje, būtų socialiai apdrausti Lietuvoje, tačiau ši nuostata nėra įgyvendinta; neformaliojo švietimo lituanistinių mokyklų mokytojai, kurie dirba visuomeniniais savanoriškais pagrindais Lietuvos valstybės labui.
6	Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamoje ŠMSM valdomoje švietimo plėtros programoje (<i>šalinamos 3.1, 3.2 ir 3.3 priežastys</i>)	Nenurodytas priemonės kodas ir pavadinimas. Nurodyti.
14	Nacionalinė švietimo agentūra	Nemanome, kad NŠA prisidės prie pajamų nelygybės mažinimo. Nėra parodytas susietumas, neaprašytos būtinosios sąlygos, kas būtų susieta su švietimo sritimi. Nėra suderinti konkretūs veiksmai su ŠMSM.
	Socialinės sutelkties PP ir pagrindimas (citatos)	
2	1.1. Nekoordinuotai ir nekompleksiškai teikiamos socialinės integracijos, sveikatos ir švietimo (ugdymo) paslaugos asmenims, turintiems įgimtą ar įgytą negalią.	<p>Minimas švietimas, bet nenurodytos nuorodos į ŠPP priemones. Spendžia tik SADM priemones.</p> <p>Pagrindime nėra aiškiai išskirto ir aprašyto pagrindžiančio teksto pagal nurodytas gilesnes priežastis (1.1.,1.2.,1.3.,1.4.,1.5.,1.6.,1.7.,1.8.,1.9.). Pagrindimo 5 p. paminėtos švietimo paslaugos, bet aiškinant priežastį, neišplėsta dalis apie švietimą.</p> <p>Siūlome papildyti, kad prisideda prie ŠPP 3.2 uždavinio 1 problemos 1.1 ir 1.3 priežasčių sprendimo.</p>
2	1.9.3. Trūksta darbdavių, švietimo įstaigų, valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų, teikiančių viešąsias paslaugas, supratingumo apie šeimų, auginančių vaiką su negalia ar prižiūrinčių neįgalų šeimos narių, poreikius.	Minimas švietimas, bet nenurodytos nuorodos į ŠPP priemones. Spendžia tik SADM priemones.
3	2.1. Ribotos galimybės vyresnio amžiaus žmonėms išlikti darbo rinkoje ir aktyviai dalyvauti socialiniame gyvenime.	<p>Nenurodytos nuorodos į konkrečią ŠPP priemonę.</p> <p>Nėra pagrindžiančio teksto ir įrodymų pagrindime, tik suvardintos gilesnės priežastys (2.1.,2.2.).</p> <p>ŠMSM spendžia tik 2.1.2. priežastį, iš dalies prisideda prie 2.1.3., bet iš esmės 2.1. priežastį spendžia EIM.</p>
3	5.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamoje ŠMSM valdomoje švietimo plėtros programoje (toliau – švietimo	Nenurodytos nuorodos į konkrečią ŠPP priemonę. Nėra sąsajos su ŠPP PP 3.2. uždaviniu.

	PP) (prisidedama prie 2.1 priežasties šalinimo);	
4	3.1. Apie dešimtadalis jaunų žmonių nedalyvauja formaliojo švietimo sistemoje:	<p>Klaidinantis teiginys.</p> <p>Mokiniai pagal Konstituciją ir Švietimo įstatymą privalo dalyvauti formaliajame švietime iki 16 metų. Mokymosi pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo lygmenų programas aprėptis viršija 100 proc., nes pagal šias programas ugdomi visi ar dauguma šiems lygmenims būdingo amžiaus ir dalis jaunesnių ar vyresnių mokinių (8.2 pav. „Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose. Nuotolinis mokymas(is) 2021“). https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/3110_9e7273236bda28ce6a915e0e60318bc2.pdf). Pradinio ugdymo aprėpties mažėjimą, o pagrindinio – didėjimą lėmė jaunesnių ar vyresnių nei lygmeniui būdingo amžiaus mokinių dalies kaita, nes lygmeniui būdingo amžiaus vaikų negalėjo daugėti (LSD duomenimis, 2017–2019 m. pagal šias programas buvo ugdomi visi lygmeniui būdingo amžiaus vaikai). Vidurinio ugdymo lygmuo apima mokymąsi pagal atitinkamas bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programas; mokymosi aprėptis šiame lygmenyje padidėjo.</p> <p>Pateikti duomenys, pagrindžiantys problemą, abejotini. Pagrindime rašoma: „Taip pat, Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2019 m. buvo 10,9 proc. jaunų žmonių, kurie nedirbo, nesimokė ir nedalyvavo mokymuose (NEET)“, tačiau, remiantis Eurostat duomenimis, tokių 15–24 m. žmonių 2019 m. buvo 8,6 proc. (nuoroda į duomenis: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do)</p> <p>Be to, strategijoje Europa 2030 anksti iš švietimo pasitraukusių (18–24 m.) rodiklio pasiekimas geriausias būtent Lietuvoje, t. y. 5,6 proc. 2020 m. (nuoroda į duomenis: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Early_leavers_from_education_and_training).</p> <p>3.1. iš pagrindimo neaišku, kaip interpretuoti minimą statistiką – reikėtų palyginimo bent su ES vidurkiais ar tendencijų (ar mažėja, ar didėja rodikliai).</p>
4	3.1.1. Formaliojo ugdymo programos nėra pritaikytos individualizuotiems jaunimo poreikiams, iš jų ir specialiųjų poreikių turinčiam jaunimui.	<p>Siūlome patikslinti formuluotę į „Mokytojams trūksta metodinės pagalbos pritaikyti formaliojo ugdymo programas individualizuotiems jaunimo poreikiams, iš jų ir specialiųjų poreikių turinčiam jaunimui“. Argumentas: nėra atskirų programų, jos yra universalios, tačiau mokytojas turi jas pritaikyti pagal individualius mokinio poreikius, nes tik mokytojas žino, kokių poreikių turi konkretus vaikas. Kad mokytojams</p>

		<p>reikalinga pagalba šioje srityje – pripažįstam ir dirbam.</p> <p>3.1.1. Formaliojo ugdymo programos nėra pritaikytos individualizuotiems jaunimo poreikiams, iš jų ir specialiųjų poreikių turinčiam jaunimui – pagrindime pateiktas tekstas nėra pagrįstas objektyviais šaltiniais ir statistika.</p>
4	<p>3.1.2. Trūksta koordinacijos tarp įvairias neformalias paslaugas (švietimo, sveikatos, socialines paslaugas) teikiančių institucijų, dėl to neužtikrinamas reikiamos pagalba tęstinumas mažiau galimybių turinčiam jaunimui.</p>	<p>Siūlome naudoti tą pačią formuluotę arba bent jau susieti su ŠPP 3.2 uždavinio 1 problemos 1.3 priežastimi „Mokykloms trūksta koordinuotos metodinės pagalbos įtraukiam ugdymui organizuoti“?</p> <p>3.1.2. Trūksta koordinacijos tarp įvairias neformalias paslaugas (švietimo, sveikatos, socialines paslaugas) teikiančių institucijų, dėl to neužtikrinamas reikiamos pagalba tęstinumas mažiau galimybių turinčiam jaunimui – pagrindime pateiktas tekstas nėra pagrįstas objektyviais šaltiniais. Taip pat teisės aktuose nėra tokios sąvokos „neformalios paslaugos“, tad neaišku, apie kokias paslaugas kalbama.</p> <p>Jei asmuo iškrenta iš švietimo sistemos nesulaukęs 16 m., savivaldybės privalo užtikrinti jo privalomą mokymąsi; jei asmuo, būdamas vyresnis nei 16 m., iškrenta iš švietimo sistemos – tai jo asmeninis pasirinkimas, nes švietimas nuo 16 m. nėra privalomas. Jei nepilnametis (16–17 m.) vaikas nesimoko, tai jo taip pat ieškoma, mokyklos bendradarbiauja su savivaldybėmis, tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriais, savivaldybės vaiko gerovės komisija, vaiko tėvais, vaiko teisių apsaugos specialistais ir siekia užtikrinti vaiko teisę į mokslą.</p>
4	<p>3.2.2. Trūksta neformaliojo ugdymo programų, skirtų mažiau galimybių turinčiam jaunimui, ypač vyresniems nei 18 metų asmenims.</p>	<p>ŠMSM turi 3.2 uždavinyje 2 problemos 2.2 priežastį „Nesukuriamos palankios sąlygos specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams įsitraukti į NVŠ veiklas“. Siūlome su ja nurodyti sąsajas.</p>
4	<p>3.3.1. Trūksta palydėjimo ir mentorystės paslaugų mažiau galimybių turinčiam jaunimui pradedant savarankišką gyvenimą (jaunuoliams iš globos institucijų, socialinės rizikos šeimų, NEET).</p>	<p>Lyginant Lietuvos ir EBPO šalių NEET duomenis, Lietuvoje jie vieni iš geriausių (nuoroda į EAG 2021 duomenis: Figure A2.2. Percentage of 18-24 year-olds not in education, by labour-market status (2020) https://stat.link/qezgjm), todėl siūloma išbraukti NEET.</p>
4	<p>3.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamoje ŠMSM valdomoje Švietimo PP (prisidedama prie 3.1. priežasties šalinimo).</p>	<p>Nenurodytas konkretus priemonės kodas ir pavadinimas. Turinys yra prie ŠPP 3.1, bet NVŠ ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas yra prie 3.2 uždavinio.</p>

4	<p>4.1. Egzistuojanti švietimo sistema neužtikrina lygių galimybių bei nediskriminavimo kompetencijų ugdymo.</p>	<p>Klaidinantis teiginys, siūlome išbraukti. Šalyje atskirtis (pajamų, kultūrinė) tokia didelė, kad švietimo sistema nepajėgi viena jos kompensuoti, nuslopinti, ypač kai švietimo finansavimas yra vienas mažiausių ES bei EBPO.</p> <p>Pagal švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1309 patvirtintą „Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašą“ ugdomos asmeninės, mokėjimo mokytis, komunikavimo, pažinimo, socialinės-pilietinės, kultūrinės, kūrybiškumo kompetencijos. Taip pat parengti šie dokumentai (nuoroda: https://www.mokykla2030.lt/kompetenciju-irvaiko-raidos-aprasai/): Mokyklinio amžiaus vaiko ir jaunuolio kognityviosios ir socialinės-emocinės raidos aprašas, Kompetencijų (komunikavimo, kultūrinės, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo ir socialinės, emocinės ir sveikos gyvensenos) raidos 1–12 klasėse aprašai. Pvz., socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija – tai asmens savimonė ir savitvarda, socialinis sąmoningumas, tarpusavio santykių kūrimo gebėjimai, atsakingas sprendimų priėmimas ir asmens rūpinimasis fizine ir psichine sveikata. Vienas iš šios kompetencijos ugdymo sandų: empatiškumas, socialinis sąmoningumas ir teigiamų tarpusavio santykių kūrimas (atpažinti kitų emocijas ir jas atliepti; atpažinti individualius ir grupės panašumus ir skirtumus; naudotis bendravimo įgūdžiais veiksmingai komunikuojant; gebėti konstruktyviai užkirsti kelią, valdyti ir spręsti tarpasmeninius konfliktus). Lygių galimybių ir nediskriminavimo principų skatinimą koordinuoja LGK, JRD, SADM, SPPD ir daug kitų institucijų, kurios paminėtos NEDISKRIMINAVIMO SKATINIMO 2021–2023 METŲ VEIKSMŲ PLANE: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d18f32643b2a11eb8c97e01ffe050e1c/asr</p> <p>Nėra pakankamai argumentuotai pagrįstos priežastys, nesiremiama ugdymo programomis; taip pat svarbu pažymėti, kad formaliojo ugdymo programos skirtos ugdyti tik dalies visuomenės (vaikų, jaunimo) nuostatas, o priežastyje neįvardijama, kodėl visos visuomenės (suaugusiųjų) nuostatos lygių galimybių, nediskriminavimo atžvilgiu yra neigiamos; juk ne vaikai, pavyzdžiui, nepriima į darbą nėščios moters, o suaugęs darbdavys, todėl turėtų būti aptariama, kodėl suaugusių žmonių nuostatos yra neigiamos.</p> <p>Pagrindime neaišku, ką reiškia „dauguma“, reikėtų tiksliai įvardyti.</p> <p>Dėl tematikos vadovėliuose. Vadovėlių turinio vertinimą reglamentuoja konkretūs teisės aktai (susipažinti galima čia: https://duomenys.ugdome.lt/?veikla/vadovel/med=14/472).</p>
---	--	---

		<p>Vadovėlių turinys turi atitikti pagrindines demokratinės visuomenės vertybes, neprieštarauti Lietuvos Respublikos teisės aktams, būti nešališkas lyties, amžiaus, negalios, gebėjimų, socialinės padėties, rasės, tautybės, etninės priklausomybės, kilmės, kalbos, religijos, tikėjimo, lytinės orientacijos, įsitikinimų ar pažiūrų atžvilgiu. Taip pat yra vienas iš vertinimo kriterijų, kad „tekstinėje ir vaizdinėje medžiagoje nėra neigiamų lyčių stereotipų, mergaitės ir berniukai, moterys ir vyrai vaizduojami nešališkai“. Mokykla pati nusprendžia, kokius vadovėlius nusipirks. Privatūs leidėjai taip pat atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių kokybę. Šiuo metu galiojantys vadovėlių ir mokymo priemonių vertinimo kriterijai numato stereotipinių lyčių vaizdavimo atsisakymą, tad vertinant vadovėlius į tai atsižvelgiama.</p> <p>Suaugusių asmenų švietimu (visuomenės informavimo politika) įvairias klausimais užsiima Kultūros ministerija.</p> <p>Atkerptinas dėmesys, kad ŠMSM, nors ir rūpinasi suaugusiųjų mokymusi, pagal kompetenciją nėra atsakinga už visų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą. Kvalifikacijos tobulinimas yra privalomas tik pedagoginiams darbuotojams.</p>
4	4.2. Neužtikrinama pagalba nukentėjusiems nuo diskriminacijos ar neapykantos incidentų.	<p>LGKT 2020 m. veiklos ataskaitoje pažymima, kad daugiausia į LGKT kreiptasi dėl darbo santykių (23,7 proc. paklausimų), valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų (23,4 proc.) vartotojų teisių (20,8 proc.), švietimo (3,7 proc.). – tai gal kaip tik, bendrai paėmus, galima manyti, kad užtikrinama. Negalima drastiškai teigti, jog 4.1. egzistuojanti švietimo sistema neužtikrina lygių galimybių bei nediskriminavimo kompetencijų ugdymo.</p>
	<p>4.3.3. Informacijos trūkumas lemia nepranešimą apie diskriminaciją ir neapykantos incidentus.</p> <p>Visuomenei trūkstant žinių apie galimybę kreiptis į atsakingas institucijas ir / ar įstaigas apie patirtą diskriminaciją ir / ar neapykantos incidentus, lemia jų latentškumą (spręstina per švietimo problematiką 4.1).</p>	<p>Pagrinde SADM pavaldžių įstaigų kompetencijoje.</p>

	4.7.2. Neapibrėžtos savivaldybės funkcijos užsieniečių integracijos procese, kompetencijų ir duomenų trūkumas, Trūksta sinergijos vietos lygiu teikiant apgyvendinimo, valstybinės kalbos mokymo, darbo paieškos, švietimo, socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros paslaugas užsieniečiams.	Nėra argumentų pagrindime.
5	3.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamoje ŠMSM valdomoje Švietimo PP (prisideda prie 4.1. priežasties šalinimo).	Nenurodytas konkretus priemonės kodas ir pavadinimas.
9	09-003-02-02-01 (PP)	ŠMSM, SAM, EIM, FM, savivaldybės – neaišku, kodėl čia pirma ŠMSM. ŠMSM gali tik prisidėti tiek, kiek tai susiję su senjorų mokymusi, t. y. trečio amžiaus universitetais ir pan.
10	Per paskutines 4 savaites besimokiusių 55–74 metų asmenų dalis (proc.) ^[3]	Tai yra NPP poveikio rodiklis, kuris nurodytas švietimo tikslu (Nr. 3.5.2.). Negalima dubliuoti rodiklio. Reikia kito rodiklio, kuris labiau atskleistų visų ministerijų indėlį.
11	Plėtoti savalaikio ir efektyvaus darbo su jaunimu sistemą.	ŠMSM nekuruoja darbo su jaunimu srities (jaunimo politikos), tad jei ir prisideda prie šios priemonės, tai tik iš dalies (per neformaliojo švietimo skatinimą).
12	09-003-02-02-06 (PP)	Už lygių galimybių politiką atsakinga SADM, todėl ji turėtų būti pirma atsakinga ministerija; reikėtų įtraukti ir SAM, jei kalbama apie neįgaliųjų integraciją visose gyvenimo srityse, senyvo amžiaus žmonių įgalinimą (kuriems dirbti, būti aktyviems turbūt trukdo ir sveikatos problemos).
13	09-003-02-02-07 (PP)	ŠMSM, VRM, KM, savivaldybės – ŠMSM mažai su tuo susijusi, todėl negali būti pirma atsakinga ministerija.
15	Asmenų, kurie po dalyvavimo pradėjo mokytis, ieškoti darbo, pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą, dalis (proc.)	Rodiklio stebėsenoje nematyti pažangos.
	Įtraukios darbo rinkos PP ir pagrindimas (citos)	
2	2. 32 proc. skirtingų socialinių grupių asmenų, registruotų UT, įsidarbintų tik taikant suderintas kompleksines paslaugas ir ADRP priemonės:	Kurių metų šie visi duomenys? Socialinių liftų klausimas nėra vien ŠMSM klausimas, nors mokymosi dalis išskirtinai svarbi. Tačiau šalys taiko ir kitokias priemones, skatinančias tobulėti išmokas, pašalpas, o ne vien lėšų davimą, siūlo kompleksą priemonių (psichologinę, socialinę pagalbą, ko jokia mokykla individualiai asmeniui to negali

		suteikti, nėra tam išteklių ir realių galimybių tokias veiklas vykdyti).
2-3	2.1.2. žema kvalifikacija ar jos neturėjimas; 2.3.3. žema kvalifikacija ar jos neturėjimas; 2.3.4. turimo išsilavinimo neatitikimas darbo rinkai	Visur grindžiama duomenimis, bet čia negrindžiama. Grįsti duomenimis.
3	2.4.1. ankstyvas iškritimas iš švietimo sistemos (5,6 proc. jaunuolių anksti pasitraukia iš švietimo sistemos, 2018 m. buvo 4,6 proc., 2019 m. - 4 proc.); 2.4.2. žema kvalifikacija ar jos neturėjimas, turimo išsilavinimo neatitikimas darbo rinkai; 2.4.3. sklandaus perėjimo iš mokyklos ar studijų į darbo rinką stoka (jaunuoliams iki 29 m. įsidarbinti vidutiniškai reikia 3,8 mėn. nuo registracijos UT pradžios ¹); 2.4.4. kompleksinės socialinės problemos (13 proc. 15–29 m. jaunimo nedirba, nesimoko ir nedalyvauja mokymuose, 2019 m. buvo 10,9 proc.);	2.4.4. turėtų būti pirmu numeriu. Gal reiktų dėlioti pagal procentų dydį nuo daugiausia iki mažiausiai lemiančių priežasčių? (aktualu visam tekstui). Taip pat dėl 2.4.1. – LT padėtis viena geriausių ES.
3	2.5. moterų ir vyrų segregacija švietime ir darbo rinkoje:	Nėra įrodymų dėl segregacijos švietime. Priešingai pagal JT DVR Lietuvoje ji viena iš mažiausių, t. y. būklė gera. https://osp.stat.gov.lt/nacionaliniai-darnaus-vystymosi-rodikliai
3	2.5.2. studijų srities bei krypties pasirinkimas pagal stereotipinius lyčių vaidmenis;	Studentai laisva valia renka patys ką nori studijuoti. Papildomų barjerų pridėjimas jau būtų diskriminacija.
3	3. Beveik kas trečias UT registruotas asmuo yra nekvalifikuotas, apie penktadalis Lietuvos dirbančiųjų dirba žemesnės kvalifikacijos darbą nei įgyta kvalifikacija, trečdalis dirbančiųjų dirba su savo studijų sritimi nesusijusį darbą, darbdaviams trūksta reikiamos kvalifikacijos darbuotojų, tai parodo Lietuvoje esant struktūrinę nedarbą	O kodėl taip yra? Kodėl darbdaviai neįdarbina žmonių pagal kvalifikaciją? Reiktų įsivardinti dar vieną problemą ar jos priežastį, kad 30 proc. – 2020 m. emigravusių lietuvių buvo su aukšta profesine kvalifikacija (STRATA, „Žmogiškojo kapitalo būklė, 2021“, https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2021-metai/20210524-lietuvos-zmogiskojo-kapitalo-bukle-2021.pdf). Tai yra labai didelis procentas. Net 52 proc. nuo visų tais metais emigravusių lietuvių turėjo vidutinę profesinę kvalifikaciją, ir 18 proc. emigravo su žema profesine kvalifikacija.
3	3.1. kvalifikacijos trūkumas riboja visų socialinių grupių įsidarbinimo ir išsilaikymo	Kurių metų duomenys? Pagal STRATA „Žmogiškojo kapitalo būklė 2021“:

¹ UT 2020 m. kovo 5 d. apžvalga „Iki 29 m. amžiaus asmenų nedarbo situacija“ <https://uzt.lt/wp-content/uploads/2021/04/iki-29-m-bedarbiai-2021-03-05.pdf>

	darbo rinkoje galimybes (laisvų darbo vietų nekvalifikuotiems darbininkams yra beveik dvigubai mažiau negu norinčių įsidarbinti) 38,3 proc., 106 tūkst. registruotų bedarbių neturi profesinio pasirengimo (35,5 proc., 25,5 tūkst. ilgalaikių bedarbių, 29 proc., 29,3 tūkst. vyresnių nei 50 m. asmenų, 62,6 proc., 44,7 tūkst. 16–29 m. asmenų, 33,2 proc., 6,5 tūkst. neįgaliųjų neturi profesinio pasirengimo));	Gyventojų užimtumo lygis 2020 m. sumažėjo 1,5 proc. punkto. Labiausiai sumažėjo vidutinės ir žemos kvalifikacijos samdomų darbuotojų skaičius. 2019–2020 m. lapkričio mėnesiais dirbančiųjų vidutinės bei žemos kvalifikacijos darbus sumažėjo po 3,3 proc. o aukštos kvalifikacijos darbuotojų padaugėjo 0,4 proc. Labiausiai darbuotojų sumažėjo apgyvendinimo ir maitinimo paslaugomis užsiimančiose įmonėse, kurių veiklą COVID-19 valdymo priemonės apribojo tiesiogiai. Apdraustųjų skaičiaus mažėjimą lėmė sumažėjęs samdymo intensyvumas.
3	3.2. Europos žaliasis kursas, skaitmenizacija, automatizacija, robotizacija ir globalizacija lemia atitinkamos kvalifikacijos darbuotojų poreikį, tačiau, siekiant jį patenkinti, trūksta kompleksinio darbo rinkos vertinimo, žmogiškųjų išteklių stebėsenos ir prognozavimo;	STRATA vykdo žmogiškojo kapitalo stebėseną. Nėra pagrįsta, kad poreikis nepatenkintas.
3	3.4. švietimo ir mokymo problemos, turinčios įtakos struktūriniam nedarbui.	Kokie duomenys tai rodo? O gal dėl per mažų algų mažai įsidarbina?
5	Vyriausybės tvirtinamoje Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos valdomoje Švietimo plėtros programoje (toliau – Švietimo plėtros programa) (šalina 3 priežastį).	Nenurodyta konkreti priemonė ir jos kodas.
5	3. Žema darbuotojo motyvacija ar paskatos dirbti.	Kodėl nekalbama apie per mažus atlyginimus?
5	4. Diskriminacijos, priekabiavimo darbe apraiškos	Trūksta duomenų.
5	4.2. švietimo priemonių tikslinėms grupėms (pvz., darbuotojams, darbdaviams ir kt.) trūkumas.	EIM kompetencija.
6	Švietimo plėtros programoje (šalina 2 priežastį, prisideda prie 3 priežasties šalinimo).	Nenurodyta konkreti priemonė.
9	1.1.2. darbo jėgos kvalifikacija neatitinka darbdavių poreikių – yra vidutinės bei žemos kvalifikacijos arba ribotos galimybės dirbantiems tobulinti kvalifikaciją;	Kartojasi, jau minėta ir nagrinėta. Reikėtų tik nuorodos.

	Šeimos politikos stiprinimo PP ir pagrindimas (citos)	
2	1.2. Vaikų ugdymo ir priežiūros paslaugų prieinamumo trūkumas neigiamai veikia šeimų sprendimą susilaukti daugiau vaikų	Pagrindime nepateikta duomenų apie tokią koreliaciją. Siūlome išbraukti.
2	1.2.1.2. Nevienodos mokyklinio starto galimybės (<i>Priemonės numatytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamoje Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – ŠMSM) valdomoje Švietimo plėtros programoje</i>).	Nėra nuorodų į ŠPP priemonės kodą ir pavadinimą. Galėtų būti nuoroda į ŠPP 12-003-03-01-04 priemonę „Užtikrinti visiems prieinamą ankstyvąjį ugdymą“.
3	1.5.2. Jaunimo žinių apie lytiškumą trūkumas.	Nėra nuorodos į ŠPP priemonę. Galėtume pasiūlyti dėti nuorodą į ŠPP priemonę 12-003-03-01-05 „Užtikrinti visiems prieinamą šiuolaikinį ugdymo turinį“, nes atnaujiname turinyje bus parengta Gyvenimo įgūdžių bendroji programa, kuri prisidės prie šios problemos sprendimo. O ir dabar yra parengta lytiškumo ugdymo programa.
3	Priemonė <ul style="list-style-type: none"> • Stiprinti vaikų ir jaunimo lytiškumo ugdymą (<i>šalinama 1.5.2. subpriežastis</i>). 	<p>Paskutinį kartą derinome birželį. Po to nesam nieko gavę. Buvo rašyta, kad tikslintų priemonę, bet palikta taip pat. ŠMSM priskirta – Stiprinti vaikų ir jaunimo lytiškumo ugdymą, nors mes prašėme išbraukti jaunimą (tai SADM sfera). Ir prie atsakingų paties SADM nebeliko.</p> <p>Siūlytume iš priemonės „<i>Stiprinti ~~vaikų ir~~ jaunimo lytiškumo ugdymą (SADM, SAM, ŠMSM, Savivaldybės)</i>“ pavadinimo išbraukti žodį vaikų. Ankstesniuose šeimos politikos stiprinimo plėtros programos projektuose priemonėje buvo kalbama tik apie jaunimo lytiškumo ugdymo stiprinimą. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, vykdydama Bendrojo ugdymo programų atnaujinimą, Bendrųjų programų atnaujinimo gairėse (patvirtintos LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. V-1317 „Dėl Bendrųjų programų atnaujinimo gairių patvirtinimo“) numatė, kad Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa integruojama ir praplečiama, sujungiama su Žmogaus saugos bendrąja programa ir papildoma nauju socialinio-emocinio ugdymo aspektu. Buvo parengta platesnė, praturtinta Gyvenimo įgūdžių bendroji programa (derinta ir su SADM), skirta 1–10 klasių mokiniams. Plėtros planai yra apibrėžto laiko planavimo dokumentai. Atsižvelgdami į tai, manome, kad nėra tikslinga juose orientuotis į siauresnę lytinio</p>

		<p>ugdymo problematiką. Mums svarbus integralus ir visuminis požiūris į vaiką. Todėl ir lytiškumo ugdymas, rengimas šeimai, sveikos gyvensenos nuostatos, socialinis–emocinis ugdymas ir kitos mokiniams svarbios temos įtrauktos į atskirą bendrojo ugdymo programą. Taip sudaromos galimybės kiekvienam mokiniui kompetencijas (kurios yra neskaidomos, nes apima žinias, gebėjimus ir vertybines nuostatas) ugdytis nuosekliai.</p> <p>Prisidėtume per 12-003-03-01-05 priemonę „Užtikrinti visiems prieinamą šiuolaikinį ugdymo turinį“.</p>
4-9	Grafos: Priemonės įgyvendinimo NPP uždavinys Kiti NPP uždaviniai	Nėra prirašyta, kokias konkrečias priežastis priemonės sprendžia.
5	Dalyvių, kurie po dalyvavimo veiklose įgijo ir (ar) patobulino kompetenciją ir (ar) kvalifikaciją, dalis (proc.)	Neaišku, kas dalyviai. Ar gerai supratom, kad turite norą mažinti procentą? Bet pasaulis nestovi vietoje, tobulinti kvalifikaciją yra būtina. Tikslinti rodiklį.
5	Plėtoti įrodymais grįstas programas ir trūkstamas specializuotas paslaugas, skirtas šeimoms (tėvams, globėjams (rūpintojams), tėvams ir kt.), vaikams ir jauniems žmonėms.	Išbraukti ŠMSM. Nes jos kompetencija.
7	Stiprinti atstovavimą šeimos interesams ir mažinti stigmatizuotą visuomenės požiūrį į tam tikras šeimas.	SADM tiesiogiai atsakinga už šeimos politikos (iš jų ir visuomenės nuostatų į šeimas) formavimą, tad ji turėtų būti pirma atsakinga; Išbraukti ŠMSM. Ne jos kompetencija.
21	Ne visi norintys gali gauti vietą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje savo gyvenamojoje vietovėje. Neužtikrinamas nepalankioje aplinkoje augančių vaikų ikimokyklinis ugdymas. Neskatinamas specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ikimokyklinis ugdymas. Trūksta ikimokyklinio ugdymo auklėtojų ir vadovų.	Čia nevienodo ikimokyklinio ugdymo prieinamumo pasekmė, o ne priežastis. Tikslinti.

Lauksime galutinio varianto prieš teikiant tvirtinti LRV. Jei kiltų neaiškumų, klausimų ar bendrų veiklų planavimo ir įgyvendinimo, mielai derinsimės.

Nepaisant mūsų pastabų, pasiūlymų, manome, kad jūsų plėtos programos reikšmingai prisidės prie socialinių problemų sprendimo.

Švietimo, mokslo ir sporto viceministras

Ramūnas Skaudžius

Ričardas Ališauskas, (85) 219 1122; el. p. Ricardas.Alisauskas@smm.lt
Ugnė Cibulskaitė, +3706 164 8127; el. p. Ugne.Cibulskaitė@smm.lt
Asta Dilytė-Kotenko, (85) 219 1121; el. p. Asta.Dilyte-Kotenko@smm.lt
Rita Dukynaitė, (85) 219 1123; el. p. Rita.Dukynaite@smm.lt
Jolanta Navickaitė, +3706 156 8085; el. p. Jolanta.Navickaite@smm.lt
Virginija Rinkevičienė, (85) 2191185; el. p. Virginija.Rinkeviciene@smm.lt